

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@bua.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

.....

De vrouwelijke vorm van autisme leren (her)kennen

.....

Bespreking van

Sarah Hendrickx (2022). *Meisjes en vrouwen met autisme*. Hogrefe Uitgevers. 232 pp., € 25,00. ISBN: 9789492297471

PAULIEN DIJK

Sarah Hendrickx is getrouwd met een man met autisme, werkte jarenlang als hulpverlener onder mensen met autisme en heeft meerdere boeken over het onderwerp geschreven. Desondanks herkende zij het autisme bij zichzelf niet en kreeg zij pas op haar 43ste de diagnose. Ze worstelde daarmee: 'Het vooruitzicht van het openlijk vertellen en toegeven dat ik in feite anders en (in mijn ogen) minder was dan de volkomen acceptabele persoon die ik altijd had proberen te zijn, was een enorm persoonlijk dilemma' (p. 15).

De auteur schreef dit boek voor vrouwen met autisme en hun naasten, alsmede voor professionals. Ze wilde bijdragen aan de (h)erkenning en acceptatie van de 'vrouwelijke vorm' van autisme. In het eerste hoofdstuk schetst de auteur dat onderzoek dat zich richt op differentiatie tussen mannelijke en vrouwelijke profielen van autisme schaars is (alsof deze verschillen zouden wegvallen zodra iemand autistisch is). Ook het diagnostisch profiel is volgens Hendrickx 'vrijwel volledig gebaseerd op een mannelijk fenotype' (p. 19). In de eerste twee hoofdstukken geeft de auteur alvast een goede voorzet om het vrouwelijke gedragsprofiel bij autisme helderder te krijgen, en wel door zowel wetenschappelijk onderzoek te citeren als quotes van een groep van ruim 30 vrouwen met autisme. Deze quotes zijn door het hele boek te vinden en geven een blik van binnenuit. Vanuit het stellen van een diagnose loopt de auteur vervolgens het hele leven van vrouwen met autisme door, zoals de vroege jeugd en kindertijd, adolescentie, onderwijs, relaties, moederschap, en ouder worden met autisme. Met name in de hoofdstukken over seksualiteit en genderidentiteit zaten eyeopeners, bijvoor-

beeld dat vrouwen met autisme vaak een minder sterke 'genderidentiteit' hebben, maar daardoor niet per se transgender hoeven te zijn (het kan wel).

Dit boek heeft mij als professional geholpen om een duidelijker beeld te krijgen van vrouwen met autisme in verschillende levensfasen. Ik raad het collega's dus zeker aan. Het boek kan therapeuten helpen om hun diagnostische blik op autisme te verbreden en zich beter in te leven in vrouwelijke cliënten met autisme. De autobiografische boeken van Gunilla Gerland (1998) en recenter Judith Visser (2018, 2020) hebben mij hierbij trouwens ook erg geholpen, evenals de YouTube-documentaire *Mijn vriendin heeft autisme* (Vet gezellig: Docs, 2021). Het boek van Sarah Hendrickx kan verder bruikbaar zijn om aan cliënten te geven. Het feit dat het boek is geschreven door een 'insider' zal voor hen zeker een pré zijn. Gelukkig is er ook in Nederland steeds meer aandacht voor (de diagnostiek van) autisme bij vrouwen en kunnen zij (en hun familieleden en hulpverleners) terecht op informatieve websites, zoals www.anneliesspek.nl en www.fann-autisme.nl.

Sterk aan het boek vind ik verder de combinatie van de blik van binnenuit en de wetenschappelijke onderbouwing. Sommige punten worden wel wat vaak herhaald. Als professional ben ik soms zoekende naar hoe ik vrouwen met autisme in de behandeling zal benaderen. In dit boek zijn geen afvinklijstjes, diagnostische instrumenten of concrete behandelhandvatten te vinden, dus in de behandelkamer is dit boek minder bruikbaar. Wel laat de auteur vrouwen met autisme aan het woord over wat hen hielp en niet hielp. Onder andere komt naar voren dat degenen die baat hadden bij de therapie hulp kregen die 'directief was en hielp bij het verkrijgen van sociaal inzicht' (p. 200). Jammer genoeg worden er geen onderzoeken geciteerd die dit inzicht ondersteunen (misschien omdat ze er niet zijn), maar wat mij betreft mag Hendrickx een boek schrijven dat hier dieper op ingaat.

Het stellen van een diagnose blijft een uitdaging, vooral omdat vrouwen met autisme (en mannen trouwens ook) vaak onbewust proberen hun autisme te camoufleren (Hull et al., 2017). Er is geen uitputtende lijst van criteria op te stellen om dat eenvoudiger te maken. Ook in dit boek is zo'n lijst niet te vinden. Wel geeft dit boek veel beschrijvende informatie die kan helpen bij het interpreteren van de bestaande criteria voor autisme en om deze toe te passen bij vrouwen.

Ik denk dat het zou helpen als er een nieuw beeld in de maatschappij ontstaat – naast dat van mannen met autisme – van vrouwen met autisme, die gefascineerd zijn door bijvoorbeeld dieren, popsterren, vriendschappen of sociale interacties (!) en in sociaal opzicht niet direct opvallen, maar die heel hard hun best moeten doen om een façade op te houden, en zich vanbinnen eenzaam en onbegrepen voelen. Voor zulke vrouwen hoop ik, met Sarah Hendrickx, op meer (h)erkenning en acceptatie. Of zoals een wijze vrouw het verwoordt op de laatste pagina: 'Autisme is gewoon iets wat je hebt, het hoeft je niet te bepalen. Het is niet het interessantste aan jou. Ken je grenzen, en verken zoveel mogelijk wat daarbinnen kan' (p. 226).

Paulien Dijk is psycholoog bij Eleos in Ede. *Correspondentieadres:* paulien.dijk@eleos.nl.

110

Literatuur

- Gerland, G. (1998). *Een echt mens*. Houtekiet.
- Hull, L., Petrides, K. V., Allison, C., Smith, P., Baron-Cohen, S., Lai, M., & Mandy, W. (2017). 'Putting on my best normal': Social camouflaging in adults with autism spectrum conditions. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 47, 2519-2534.
- Vet gezellig: Docs. (2021). *Mijn vriendin heeft AUTISME* [Video]. YouTube. www.youtube.com/watch?v=n61rEx-f4B-g&ab_channel=VetGezellig
- Visser, J. (2018). *Zondagskind*. Harper Collins.
- Visser, J. (2020). *Zondagsleven*. Harper Collins.